

rådligt. Då hade min prestige helt visst genast varit förlorad. Jag tog alltså och höll "god min i elakt spel". Men med så mycket större iver fortsatte jag mina undersökningar.

Det såg emellertid ut som jag skulle gå bet, ty lusten att lära känna växterna spred sig som en epidemi till hela skolan, flickor likaväl som pojkar, och varje morgon medförde de stora högar. För att ej få mer växter, än jag kunde undersöka för dagen, fick ej mer än ett visst antal barn för varje dag föra med sig sådana, men inför alla redogjorde jag nästa dag för namn och den nytta, man kunde ha av dem. Det var ett styvt arbete, men lusten hade stegrats och var oemotståndlig. Varje ledig stund användes, och med varje dag gick det bättre.

Det blev mig genast klart, att om mitt arbete ej skulle bli fruktlöst, måste växterna pressas, ordnas och samlas i ett herbarium. Detta är ett arbete, som kräver mycken tid och stor noggrannhet, om växterna ej skola förstöras eller taga skada. Bland de mera allmänt förekommande växterna fick jag redan första våren genom skolbarnens hjälp två mycket sällsynta sådana, nämligen de sporadiskt förekommande snyltväxterna: Tallört -*Monotropa hypopithys* och Vetteros -*Latré squamaria*, av vilka den första, såsom namnet antyder, är parasit på tall, den senare på asp och hassel. På detta samarbetade jag med barnen, och vi hade så innerligt roligt tillsammans, ty vi hade åtminstone ett gemensamt intresse, nämligen att lära känna traktens växtvärld. Ty liksom det vore viktigt att lära känna människorna i vår omgivning, så vore det också av stor betydelse att känna de växter vi dagligen se växa vid våra fötter ute på åker och äng.

På detta sätt fortgick jämsides med skolarbetet de botaniska studierna till terminens slut. Med oförminskat intresse fortsatte de även under ferierna av undertecknad och tvenne gossar. Den ene av dem, som var mycket begåvad, samlade och pressade, till största delen på egen hand, omkring 100 växter under sommaren. Att jag blev ett litet strå vassare är väl ingen skam att omtala. Jag satte nu som mål för mina studier att så grundligt som möjligt lära känna traktens flora. Som denna är mycket rik, blev det ingen lätt uppgift. Arbetet fortsatte år efter år, dock ej med samma intensitet som under det första. Givetvis kunde ej heller intresset bland skolbarnen i längden hålla sig på samma höga nivå, men det dog dock heller aldrig ut.

Växtinsamlingen fortsatte varje sommar, fastän i mindre skala. Ty har

man samlat 200 á 300 växter på en och samma trakt, så går det ingalunda varken lätt eller fort att samla de återstående. De måste sökas med "ljus och lykta", som man säger. Slutligen omfattade mitt herbarium något över 500 växter, pressade och inlagda - och samlade på högst en kvadratmils yta.

Efter detta resultat upphörde växtinsamlingen bland barnen alldeles, - Det finns inga nya att få, sade de. Det fanns säkert flera, men var? Det var just frågan. Mitt sökande efter nya bekantskaper i växtvärlden upphörde också så småningom, men alltid under promenader i skog och mark hade jag ögonen med mig, för att om möjligt hitta någon ny växt och samtidigt förnya bekantskapen med de gamla. Stor var min glädje, då jag en dag under en roddtur i Svartån träffade den vackra och ståtliga "Rutomus umbellatus", Blomvass på svenska och den enda i sin klass, den nionde. Eller när jag under en promenad på en äng helt plötsligt stod framför "Corallorhiza innata" med det svenska namnet Korallrot. Glädjen var så mycket mer berättigad, som dessa växter äro långt ifrån allmänna. Jag har aldrig mer fått förnya deras bekantskap, fast de skola förekomma på en del platser här i Värmland. Den lyckliga tiden, då jag samlade växter, är för länge sedan försvunnen, men min kärlek till dem blir jag trogen så länge jag lever.

Slutet av 1880- talet var en verklig "kristid" för handeln i vårt land. Järn- och trävaror var knappt säljbara, och bruksägarna hade inga sötebrödsdagar. Stora mängder timmer låg så länge i sjön att de blånade i ytan och måste säljas till vrakpris. Egendomligt nog blev sågspån under denna tid en exportvara, och stora mängder därav skickades till Göteborg för vidare befordran till utlandet. Men sågspånen skulle torkas och malas innan den fick avsändas. Detta var ingen lätt sak och icke så alldeles ofarligt, enär den ofta fattade eld under förmalningen. Kvarnen fick naturligtvis slås igen, och elden släckas. Det oaktat hände det, att en och annan gnista låg och pyrde länge innan elden bröt ut. Därav uppkom den förfärliga olyckshändelse som jag nu vill berätta om.

På bruksbacken låg i centrum mellan sågen, smedjan och hyvleriet ett sexkantigt hus i två våningar, kallat verktygshuset, eftersom där förvarades allehanda verktyg, såsom sågblad, hackor, yxor, spadar, järnspett m.m. samt en oerhörd mängd järnskrot. I nedre botten av detta hus och i sällskap med allt det ovan nämnda hade bruksägaren

ansett lämpligt lägga in det förråd av dynamit, omkring 35 kg, som bruket för tillfället innehade, och i övre våningen av samma hus hade han låtit stoppa in så många av de förut nämnda sågspånssäckarna som möjligt. Varnande röster saknades inte, men det dröjde, och slutligen trodde alla att ingen fara förefanns. Men vid midnatt mellan den 17:e och 18:e maj 1889 kom katastrofen.

Den 17:e maj var varm som en högsommardag med lugnt väder och hög blå himmel. Naturen höll vårfest och hade klätt sig därefter, lövträd och ängar prunkade i vacker grönska, och en mängd blommor hade redan öppnat sina kalkar och bjödo in sin väldoft. Orkestern sköttes av så erkända sångare som gök, taltrast, lärka, lövsångare och vad de nu heta alla dessa luftens bevingade, sorglösa varelser, ackompanjerade av bromsar, humor och bin. Huru lycklig kände jag mig icke att få vara med på denna fest. Mycket arbete väntade mig i trädgården, och jag gick efter skolans slut dit och arbetade med liv och lust.

Först något efter klockan tio på kvällen gick jag in till de mina, där barnen redan sovo och drömde lyckodrommar i sina bäddar. Jag kände mig icke trött och undrade om det vore klokt att sova bort en natt som denna. Vore det inte bättre att drömma, vakande i denna paradisiskt sköna värld?

Ett par timmar därefter var denna idyll fullständigt störd, och harmonin upplöst i den mest skräckinjagande disharmoni av högljudd gråt, blandad med barns och kvinnors skärande klagoskrin. Vad hade hänt? De omtalade sågspånssäckarna hade antänt huset, och när taket störtade in och träffade dynamiten Mer behöver jag ej säga, ty att beskriva explosionen av 35 kg dynamit och följderna därav -det är mer än jag förmår. Av huset fanns sedan ej en enda bit kvar. Allt hade strötts vida omkring som agnar för vinden. Endast en håla i jorden antydde var huset hade stått.

Jag satt icke länge och drömde när jag kommit in från trädgården, utan gick stilla och förnöjd till vila och somnade som ett snällt barn. Ur denna ljuva slummer väcktes jag av en häftig ringning i "vällingklockan". Jag anade att en olycka hänt och rusade upp. Av de svaga ljusstrålar som genomträngde björkdungens rika lövverk, förstod jag, att materialboden brann. Rop och skri hördes. Jag klädde mig skyndsamt och rusade ut. Kanske kunde jag bli till någon hjälp. Knappt hunnen utom dörren, inträffade explosionen. Lufttrycket var

så starkt, att skolans fönster skallrade, och i de hus, som lågo olycksplatsen närmare krossades de alldeles. Skälvande av fruktan skyndade jag ned. Den syn som där mötte mig, var långt hemskare än jag kunnat föreställa mig. Där lågo 9 stycken dödade och 27 mer eller mindre svårt sårade. Att rädda de sårade var ingen lätt sak, ty den mängd hyvelspån, som låg över bruksbacken hade genom explosionen ögonblickligt fattat eld, så att denna såg ut som ett eldhav. Det är därför icke uteslutet, att någon eller några av de döda först sårats och sedan blivit brända till döds.

Den första kärven i denna dödens skörd var en lång ståtlig yngling från Aspa bruk. Han hade fått pannan krossad, och döden hade helt säkert varit ögonblicklig. Fallen utanför eldhärden, var han oberörd av elden. Litet längre fram lågo tvenne män sida vid sida med fullständigt förbrända kläder och svedda kroppar. Att identifiera dem blev möjligt endast genom att undersöka de saker de haft förvarade i sina fickor, såsom snusdosor(av mässing), fällknivar o.dyl., vilket allt låg bredvid eller under kropparna. Ännu tvenne blevo lågornas offer. De var gossar på 12 och 15 år. De voro så förbrända, att de endast genom sin olika längd kunde särskiljas. Den dagen var den ledsammaste dagen i mitt liv. Gråt och jämmer var man gick. Och hade man själv undgått olyckan, grät man med de olyckliga, som drabbats av den. Jag har ej lätt för att gråta, men den dagen jag icke blott grät, jag sörjde.

Men hade olyckan ej kunnat förebyggas? Helt visst hade den det kunnat. Men vårdslöshet är så ofta olyckornas upphov här i världen. Ty en oerhörd vårdslöshet var det att i samma hus lägga in två så farliga ämnen som eldfängd sågspån och dynamit. När elden varnades, och vällingklockan kallade folket till släckning, hade arbetarna först vägrat gå nära eldhärden av fruktan för explosion. Men rättaren försäkrade dem, att dynamit kan förbrinna utan att explodera och trodde, att den redan var förbrunnen. I förlitan på rättarens ord bildades kedja, och släckningen skulle börja. Men i samma stund störtade taket in och explosionen inträffade, kastade tusentals projektiler åt alla håll, med den påföljd som ovan relaterats. Strängt blev rättarens straff, han fick magen uppriven, men dog ej förrän några dagar därefter på Kristinehamns sjukstuga.

Vintrarna 1876 och 1877 gick en stor väckelse över bruket med omnejd, och många, äldre som yngre, kommo till levande tro på Gud. Hungern efter Guds ord var stor. Den s.k. bönsalen vid herrgården fylldes varje söndagsförmiddag med andäktigt lyssnande åhörare, och söndagseftermiddagarna samlades man i skolsalen till bön och sång. Under veckan blevo de enskilda hemmen samlingsplats för bönemöten och bibelsamtal. Det var vårbrytning i andens värld. Många grovt ogudaktiga, som till en början visade sig mycket fientliga, och voro fulla av motsägelser, drogos slutligen med och blevo av Guds ande omskapade till nya människor i Jesus Kristus. Bland dessa var en ung man, som var fruktansvärd, både genom sin ondska och sin oerhörda kroppsstyrka. Hans namn var Olof Olsson. Julen 1876 gick han drucken varje dag och var en skräck för orten. Mötte man honom ute på allmän väg, var det bäst att gå ur vägen inåt skogen. Ingen åkande lämnades oantastad. Förstod han att tåga, kunde dock mötet avlöpa lindrigt nog. Bärsärken nöjde sig då att taga hästen från släden och köra den sin kos, varefter åkdonet vräktes in i skogen. Böneveckan kom, och den stackars unge mannen blev varje kväll föremål för de troendes varma böner. Mot all förmodan kom han med en kväll och blev därunder så gripnen av Guds Helige Ande, att han kröp på golvet och ropade som en besatt. Den kvällen löstes han ur sina bojor och blev till allas förvåning en ny människa. Han blev sedemera predikant och frambar med nit och stor hänförelse vittnesbördet om sin Herre och Frälsare.

Bland de troende på platsen var nu till en början "ett hjärta och en själ". Schismer uppkommo dock så småningom och man delade sig i tre grupper: kyrkliga, frikyrkliga och metodister. Dessbättre voro de ganska fördragsamma mot varandra och besökte utan skrupler varandras möten.

Så fortgick det under många år, men ju mer verksamheten ordnades och vidgades desto mer framträdde behovet av att varje grupp fick sitt för sig själv. Dit hörde då i första rummet en egen samlingslokal. Skolsalen hade visserligen varit tillgänglig för alla, men i den rörde man sig ej med den frihet, som var önskelig och för skolan och den där boende lärarfamiljen medförde de långa kvällsmötena många obehag. Visserligen var det stipulerat, att det parti som använde skolsalen skulle städa efter sig, men endast i få fall kunde det hinnas med, om

skolan pågick nästa dag. Det ålåg skolflickorna den tiden att städa skolsalen varje dag efter skolans slut. Och om de stackars små på aftonen efter bästa förmåga städat, var salen på morgonen, efter flera timmars möte under natten, förvandlad till en sannskyldig rövarkula. Golvet nedsmutsat, en olidlig tobakslukt förorsakad av de vämjeliga snustuggorna, som de manliga mötesdeltagarna behagat lämna efter sig överallt på golvet, bänkarna rubbade i oordning, stående härs och tvärs. Det var icke så angenämt att börja dagens arbete under sådana förhållanden. En skolsal bör därför enligt min mening endast undantagsvis användas till möteslokal. Detta blev också skolstyrelsen omsider övertygad om och endast när mera framstående predikanter kommo till platsen, fick skolsalen sedemera användas. Ehuru jag ansåg skolstyrelsens beslut fullt riktigt, hade jag ej på något sätt medverkat därtill.

En religiös verksamhet kräver med nödvändighet en för ändamålet särskild avsedd samlingslokal. Utan en sådan kommer man ingen vart. Med den erfarenheten för ögonen gick metodistpastorn, en ung värmlänning vid namn Lundbäck, upp till bruksägaren och bad om upplåtelse av byggnadsplats för en kyrka. Sedan vederbörande övertygat sig om att pastorn enbart talade för sin hjord, fick han ett bestämt avslag. På det sättet, menade bruksägaren, kunde vi här till sist få tre kyrkor, vilket vore två för mycket. Men då han ingenting hade emot att en gudstjänstlokal kommo till stånd, ville han upplåta plats för ett missionshus, under förutsättning att alla tre parterna ville bygga gemensamt. Dessutom förklarade han att plats ej uppläts innan de inkom med godkänd ritning. Åtföljd av kostnadsförslag och en teckningslista som visade att de kunde uppföra huset utan skuld. Vid överläggning dem emellan om denna sak finge ej en enda röst höjas mot förslaget, vid äventyr att hela förslaget finge förfalla. Metodistpastorn gjorde upp eller anskaffade en ganska vacker ritning, som han demonstrerade vid ett möte om denna sak. Kostnadsförslaget gick upp till inemot 20 000 kronor, vill jag minnas. Under rådplägningen om detta förslag uttalade sig flertalet emot detsamma. Huset bleve visserligen vackert, men för stort och för dyrbart för oss. Huru skulle vi kunna anskaffa så mycket pengar? Omöjligt. Då blev bemälda pastor ond och sade ordagrant, "Om vi metodister ej får bygga som vi vill, blir här inget bygge av". Motparten, ej så lite förargad av detta yttrande, avlägsnade sig under uttalande av den

förmodan, att nu vore deras förhoppningar om ett eget missionshus för alltid grusade. Så skulle dock

icke ske, men flera månader förflöto utan att saken ens var nämnd.

Detta smärtade mig, ty ett missionshus behövdes.

Vid ett besök i Kristinehamn besökte jag min kollega folkskollärare Söderlund därstädes, han var en skicklig byggnadsritare, och bad honom göra förslag till en ritning för ett missionshus, varvid jag angav storleken och det ungefärliga utseende vi tänkt oss. Då vi ej hade tecknade mer än 1500 kronor, fick kostnadsförslaget ej överstiga denna summa. Väl insåg jag, att summan var för liten, men jag tänkte "kommer dag, så kommer råd". Det dröjde ej länge förrän ritning och kostnadsförslag anlände, varefter ett möte utlystes i skolsalen för rådpägning, varvid dock stipulerades den bestämmelsen, att ingen av parternas predikanter finge vara närvarande. Intresset var stort, och många kommo tillstädes. Ritningen sattes upp på svarta tavlan och demonstrerades. Den tog sig förträffligt ut. Där hade man ej den vanliga bilden av en stor lada eller ett magasin med helt vanliga fönster, utan bilden av en liten vacker kyrka med hög takresning och spetsbågiga fönster. Alla voro förtjusta och sade "den ska vi ha".

Diskussionen blev kort, ty varken ändringsförslag eller motsägelser förekommo. Sedan vi kommit överens om att fortsätta teckningen, hade vi ett kort bönemöte om Guds välsignelse över vårt beslut, varefter vi med glädje åtskildes.

Det stannade ej vid det goda beslutet, viljan att sätta det i verkställighet var stark, och förberedelserna för byggnadsföretaget vidtogs utan dröjsmål. Väggarna skulle uppföras av sinnertegel, vilket till mycket billigare pris fick köpas av bruket från den närbelägna hyttan. Virke till golvsyllar och takstolar fingo vi taga gratis efter utsyning från skogen och allt övrigt virke köptes med 33 och 1/3 procents rabatt av det vanliga priset. Det var alltså under lyckliga suspicier byggnadsverket påbörjades.

Detta skedde våren 1892 och hösten samma år kunde det invigas. Det hade då kostat oss 2200 kronor, och var skuldfritt. Visserligen innehöll det ej mer än en sal, som rymde cirka 200 sittplatser, men den verkade kyrka i miniatyr och var med sin höga takresning och sina vackra fönster särdeles tilltalande.

Men hur skulle nu tre så självmedvetna partier kunna trivas under samma tak? Många förutspådde ledsamma slitningar. Möjligheten

därav hade bruksstyrelsen också förutsett, och för att avvärja sådana hade den på ett i hög grad förutseende sätt utfärdat de mest minutiösa föreskrifter för dess användning. Till och med om huset någon gång i framtiden skulle komma att användas för annat ändamål, stod det stadgat, huru detta skulle ske, och knappast kan ett fall inträffa, som ej förutsetts möjligen kunna ske och som därför reglerats. Men dessa föreskrifter lägga inga hindrande band på den fria verksamheten, den endast reglerar densamma. Det har heller icke under nu gångna 30 år försports en enda "fnurra på tråden". Det har gått som om det varit smort. Och smort har det varit med den kristna kärlekens olja, ty där denna får reglera samlevnaden människor emellan - där gnisslar det icke i kärran.

Tillslutningen var i början mycket stor, och särskilt var detta händelsen vid alla söndagsmöten. Allt var så nytt, så underbart. Vem skulle ens kunnat tänka sig något sådant! Men härmed var det ock så gott som slut med min tjänstgöring i kyrksalen vid herrgården. Ofta fick jag vända om hem igen med oförrättat ärende: inga åhörare infunno sig. Var herrskapet hemma, kom alltid någon eller några därifrån, och då låtsades jag ej märka tomrummet i bänkarna utan predikade som om de varit fullsatta. Men trevligt var det inte, och jag hade förnimmelse av att herrskapet hade samma känsla, ty jag blev sedan ombedd att gå upp i salongen, där jag för dem föreläste ur biskop Billings postilla. Och därpå förlorade varken jag eller de själva, ty Billing var en utmärkt lärare, som det var en glädje göra bekantskap med.

Julottan 1895 var den sista gången det hölls gudstjänst i den gamla kyrksalen som då efter gammal vana var fylld med åhörare. Efter predikan blev jag inbjuden till frukost, och jag tyckte mig märka, att min avhållne värd hade något på hjärtat som han ville säga mig, och jag anade vad det var. Det gällde min predikantbefattnings vara eller icke vara. Så liten än avlöningen var - endast 15 kronor - fruktade han helt visst, att jag endast nödd och tvungen skulle vilja avstå från befattningen för den lilla lörens skull. Skickligt och finkänsligt ledde han samtalet in på, huru förhållandena ändrat sig efter missionshusets tillkomst och frågade slutligen: "Månne det är klokt att fortsätta med predikan här längre, när folket ej mera går hit?" De förutsättningar, som på sin tid nödvändiggjorde institutionen, finns ej mer, varför den numera torde få anses överflödig. Härtill svarade jag endast: "Om en

institution har överlevt sig själv, är den dödsdömd och kan ej hållas uppe". Han förstod min mening, och därmed var den saken utagerad. Den gamla brukspredikantbefattningen var nu en saga blott. Men det var en vacker saga, som jag aldrig kan glömma. Ännu efter 30 år, fläkta ljusa minnen för min inre syn ur den sagan. Efter en hel del år, sedan jag lämnat Svartå, kom jag dit på besök. De gamla, kära minnena drogo mig ned till kyrkosalen. Där stod ju orgeln på sin gamla plats, där katedern. På orgeln lågo koralboken och psalmboken, som om de väntade på mig. Inne i ena katederlådan låg en mängd papper kvar. Det var kungörelser och pålysningar av många slag, som jag en gång hade läst upp efter gudstjänsten. Allt var sig så likt från förr. Det var som varje sak velat säga till mig: "Varför gick du ifrån oss? Det blev tomt efter dig. Kommer du aldrig mer igen?" Det kändes vemodigt och trångt i mitt inre, när jag lämnade salen, och jag tyst sade jag för mig själv: "Nej, jag kommer aldrig mer igen".

Det var då ej alltid så lätt att vara bruksägare. Detta gjorde att ägarna av Svartå bruk funno, med sin fördel förenligt, att sätta bruket med dess stora skogar och lantegendomar på aktier. Possessionen, som under flera generationer varit familjegods, förvandlades till aktiebolag. Därmed var det ock i det närmaste slut på den gamla patriarkaliska ledningen och mera moderna förvaltningsformer infördes. Dit hörde att avlägsna allt som tyngde budgeten utan att göra motsvarande nytta. Dit räknades skolan.

Den Fockiska fonden, till en början tillräcklig för sitt ändamål, var nu efter 70 år alldeles för liten och bruket fick årligen vidkännas rätt dryga omkostnader för skolans underhåll. Genom överenskommelse med Kvistbro kommun fick denna år 1897 övertaga skolan med fonder och skollokalerna samt med de rättigheter och skyldigheter som förut ålegat bruket. Därmed var också det sista bladet i Fockiska skolans, vid Svartå bruk, historia skrivet.

Det var en vacker historia, som täljde om huru rikedom och hög samhällsställning kände sin förpliktelse mot de små i samhället, där ingen behövde känna sig bortstött, men alla omfattade med kärlek och välvilja. Den gamla regimen var övervägande god. Ingen blev rik, men ingen trycktes heller av egentlig fattigdom, ty var och en hade "sin avskilda del av spis".

Med den moderna ledningen följde högre avlöning, men

intressegemenskapen blev minimal. Arbetare och arbetsgivare ha blivit tvenne parter, som kämpa om makten och ej kunna eller vilja förstå, att det endast är genom endräktigt samarbete båda parternas intressen kunna främjas. Strejker och bittra strider om olika intressen ha de senaste åren förts även vid Svartå bruk och orsakat bitter nöd bland arbetarna. Talet om "den gamla goda tiden" torde ännu i mångt och mycket hava fog för sig.

Med skolans förläggande under kommunen blev min ekonomi försämrad. Detta var dock icke Fockiska skolstyrelsens mening, ty enligt överlåtelseakten skulle jag, genom överlåtelsen, ej lida något intrång i mina rättigheter. Men de nya makthavarna tolkade detta så, att de inga särskilda förpliktelser hade gent emot mig. De 200 kronor som till mig årligen utgått ur fonden, utöver den vanliga lärarlönen, indrogos och då skollärlönerna, sedan den omstridda och krångliga kofoderersättningen bragts ur världen, höjts till 800 kronor, ansågs jag ingenting förlora. Det blev nu likhet över hela linjen, mente man. Men det var ej nog med detta, fortsättningsskolan vid Svartå drogs också in. Därmed hade min inkomst ytterligare reducerats med 150 kronor. Även jag hade nu anledning tala om "den gamla goda tiden". Den, som har tillräckliga inkomster för låt vara även en tarvlig bärgning, vet ej huru svårt det är att dragas med ekonomiska bekymmer. Men skall man med 800 kronors inkomst försörja en familj på sex personer samt jungfru, blir det icke blott bekymmersamt, utan en konst. Konsten är visserligen enkel, men mycket svår att lära och består däri att man förstår att draga åt svångremmen tillräckligt. Tack vare min goda hustru behövde vi dock aldrig svälta.

Så skulle jag nu efter 23 år lämna Svartå, för en tjänst i Karlstad. Jag gjorde det icke utan smärta. Därom vittnar det "Avsked till Svartå" som jag någon dag före avflyttningen skrev på svarta tavlan i skolsalen.

Farväl var stund, som här jag bett,
Farväl var stund, som här jag lett.
Farväl var stund, som här jag gråtit
när stundom varit tungt och tråkigt.

Farväl du sjö, farväl du lund,
intill min sista levnadsstund

jag minnas skall er vänner rara,
Farväl jag måste från er fara.

Farväl du väg, vad hälsosam
jag promenaden på dig fann.
Hur skön du var när solen glänste,
när månen dig sitt glitter skänkte.

I björkar, kära för min syn,
med hjässan lyft mot solens bryn.
Hur gärna jag en susning hörde,
när vinden ven, då åskan körde.

Och när i vårdräkt sen jag såg
er speglas i den dunkla våg,
hur tjusten i mitt stilla sinne,
det aldrig går utur mitt minne.

Det var en tavla underbar,
det kännes bäst när nu jag far.
Den tavlan söker visst sitt like,
men sällsynt är i Svea rike.

Allt vad mitt hjärta här har kärt,
allt vad jag här mig älska lärt.
Allt jag ej nu vid namn kan kalla,
ett hjärtligt avsked till er alla.

Så skulle jag nu lämna det fagra Svartå, där jag under 23 år arbetat intensivt, fröjdats och tidvis lidit av sjukdom men också alltjämt hoppats på bättre tider. Skulle dessa måhända komma på min nya plats? Därom ville jag ingenting veta och bad icke om lycka och framgång. Blott det bad jag om: att Gud, min gode Fader, ville följa med och ledsaga mig. Detta var för mig viktigare än allt annat. Ty med- eller motgång, sorg eller glädje, allt detta skall då tjäna till mitt bästa. Jag var därför ganska frimodig och gick med lugn sinnesstämning okända dagar till mötes. Icke en tår fällde jag vid den stora avskedsfesten som anordnades för mig och min familj. Detta

skulle dock senare inträffa.

Allt var klart för flyttningen, alla möbler inlastade i en järnvägsvagn. Jag gick in i min gamla bostad för att kasta en sista blick omkring mig på den plats, där jag väl haft mina ledsamma stunder, men ännu flera av lycka och glädje. Det förekom mig, som om allt det jag där upplevt, i ögonblicksbilder drog förbi min inre syn. Dock, här var ingen tid för känslosamma eftertankar, jag måste skynda efter de mina som gått i förväg ned till stationen. Strax nedanför skolan flöt en liten kanal fram. Där gick min gamle käre vän, Erik Andersson från Svartsjömark och flottade timmer. -" Jaså, ska broder Lindgren nu fara ifrån oss"? sade han. Mer orkade han icke säga utan vände sig bort och grät. Då svällde även min tårkälla över sina bräddar, jag grät, gick fram och tog den gamle vännen i famn och båda grät vi som barn.

Ännu lever den gamle mannen, nu säkerligen inne på 90-talet, men är så glömsk att både det förflutna och det närvarande är honom främmande. Endast ett har han kvar, kärleken till sin frälsare. Vid talet om honom ljusnar det gamla ansiktet och han fröjdar sig som ett barn. Och så besannar sig än idag Herrens löfte: -Jag skall bära eder in till åldern, upplyfta, bära och hjälpa.

Det var den 24:e juli år 1900 vi lämnade Svartå. Solen sken varm från molnfri himmel och ej en vindpust susar genom björkarna, vilka nu liksom många hundra gånger förut speglade sina kronor i Lillbjörkens dunkla vatten. Mitt emot, på andra sidan sjön, hade man gjort en uthuggning i skogen, för att vi från skolhuset skulle kunna se en skymt av tåget när det ilade förbi. Men på själva sjöstranden stod en stor, ensam, vacker tall kvar. Vid lugnt, klart väder stod hon alltid på huvudet i sjön, och förhöjde ej så litet tavlans skönhet. Så var även händelsen denna dag. Ehuru starkt begränsad av skogen och höjderna, var tavlan vacker och stämningsfull. När härtill en dag som denna lägges den intensiva doften av blommor, barr och lövskog samt mången av den skara småfåglar som här har ett idylliskt sommarnöje. Då instämmer man med Geijer: -"Det är en tavla att se, det är en tavla att leva".

Det värdefulla i att äga en sådan boningsort kunde vi icke fullt fatta, vi som varit födda och uppväxta på landet i en vacker, värmländsk natur. Men vi skulle snart få lära oss att förstå det.